COMMISIONERATE OF HEALTH SERVICES
MAHARASHTRA
STATE NURSING CELL

Introduction:-

State Nursing Cell is established to manage all the activities related to the Nursing Training Schools and State Nursing Cadres of Matron, Assistant Matron, Public Health Nursing Instructor (P.H.N.I) Sister Tutor, Public Health Nurses. Paediatric Nurses, Psychiatric Nurses. Also guide the Regional Deputy Director for establishment of Nursing cadres of Staff Nurses, & Sister-Incharge . The cell is also guide the District Health Officer, Zillah Parishad in establishment of Auxiliary Nurse Midwife (ANM) & Lady Health Visitors (LHVs).

AIMS and Objectives:

1) Manage the establishment of nursing professionals working under the Public Health Department, Government of Maharashtra.
2) Arrange meetings with various Governments recognized Nurses association and discuss the issues pertaining to nursing profession and solve their problems.
3) To start new ANM and GNM Nursing School in each district and upgrade the GNM to BSC Nursing Program.
4) Develop State Nodal Center, implementation of BSC Nursing (Proposed 4 colleges), State Midwifery Training Institutes (SMTI) and strengthening of General Nursing and Midwifery Education Nursing institutes.
5) Encourage and guide the in-service nurses for the Higher Continue Nursing Education viz PBBSC Nursing , MSC Nursing , Public Health Nursing(PHN), Paediatric Nursing , Psychiatric Nursing and LHV promotional training .
6) To develop Community friendly Health Service approach and create awareness regarding the various health problems and health services available
7) Implementation of various new Central and State Government Health and Nursing Education schemes / Programs in the State.
8) Regular inspections of the Nursing schools to monitor the uniform standards of nursing education as per Indian Nursing Council (INC) and improve the standards of nursing education.
9) Visits to Regional Skill Labs and monitor the training and its functioning

10) To start Nurse Practitioner Midwife (NPM) through SMTI to provide high quality and respectful maternal and child health services.

IMPLIMENTATION:

State Nursing Cell collaborate with Regional Deputy Directors of eight regional circles, Civil Surgeons and District Health Officers, arranging meetings, counselling, video conferences and onsite visits for implementation of Central, States Government health services/ program guidelines for quality health services , its awareness and evaluation at various levels of health services.

NURSING SCHOOLS FUNCTIONING UNDER COMMISSIONERATE OF HEALTH SERVICES :-

Sr. NO.	Name of Institution	Total Institutes	Total students intake per annum
1	Auxiliary Nurse Midwifery	35	1400
2	General Nursing Midwifery	23	920
3	Lady Health Visitors	33	635
4	Public Health Nursing	1	30
5	Diploma in Psychiatric Nursing	2	40
	Total	**93**	**3025**

District wise following Functional Nursing Schools:

Sr. No.	**Circle**	**Name of school**	**ANM**	**GNM**	**LHV**	**PHN**	**DPN**
1	**Thane**	Cama&Alb.Mumbai	1	0	1	0	0
2		Thane V.S. Hosp.	1	1	1	0	1
3		Raigad	1	1	1	0	0
4		Palghar	0	0	0	0	0
Total			**3**	**2**	**3**	**0**	**1**
6	**Pune**	Pune	1	0	1	0	1
7		Solapur	0	0	0	0	0
8		Satara	1	1	1	0	0
Total			**2**	**1**	**2**	**0**	**1**
9	**Kolhapur**	Sindhudurga	1	1	1	0	0
10		Ratnagiri	1	1	1	0	0
11		Kolhapur	1	0	1	0	0

Sr. No.	Circle	Name of school	ANM	GNM	LHV	PHN	DPN
12		Sangali	0	0	0	0	0
Total			**3**	**2**	**3**	**0**	**0**
13	**Nasik**	Nasik	1	1	1	0	0
14		Dhule	1	0	1	0	0
15		Jalgaon	1	1	1	0	0
16		A'dnagar	1	1	1	0	0
17		Nandurbar	1	1	1	0	0
		Malegaon	1	1	1	0	0
Total			**6**	**5**	**6**	**0**	**0**
18	**Chatrapati Sambhaji nagar**	Ch. Sambhaji nagar	1	0	1	0	0
19		Jalna	1	1	1	0	0
20		Parbhani	1	1	1	0	0
21		Hingoli	1	1	1	0	0
			4	**3**	**4**	**0**	**0**
22	**Latur**	Latur	1	0	1	0	0
23		Beed/Lokhandi sawargaon	1+1	1	1	0	0
24		Nanded	1	1	1	0	0
25		Dharashiv	1	1	1	0	0
Total			**5**	**3**	**4**	**0**	**0**
26	**Akola**	Akola	1	0	1	0	0
27		washim	1	1	1	0	0
28		Amrawati	1	2	1	0	0
29		Buldhana	1	0	1	0	0
30		Yeotmal/Pusad	1+1	0	1	0	0
Total			**6**	**3**	**5**	**0**	**0**
31	**Nagpur**	Nagpur	1	0	1	1	0
32		Chandrapur	1	1	1	0	0
33		Bhandara	1	1	1	0	0
34		Gadchiroli	1	1	1	0	0
35		Gondiya	1	1	1	0	0
36		Wardha	1	0	1	0	0
Total			**6**	**4**	**6**	**1**	**0**
Total			**35**	**23**	**33**	**1**	**2**

Student admission capacity per Academic Year:

- ANM -35 Training school Admission capacity 40 (Total= 1400)
- GNM- 23 Training school Admission capacity 40 (Total =920)
- LHV-33 Training School Admission Capacity (Total =635)
- PHN -1 Training school Admission capacity 30 (Total =30)
- DPN -2 Training school Admission capacity 20 (Total =40)

New Proposed Scheme:

1) **Marathawada Vikas Programme**

Sr. No.	Name of District	Course Name	Sanction	Functional	Not Functional
1	District Hospital ,Jalna	B.Sc.Nursing	1	0	1

2) **National Health Policy 2017 and Central Sponsor Scheme to upgrade GNM to Basic B.Sc.**

Sr. No	Name of District	Course Name	Sanction	Functional	Not Functional
1	Nasik	B.Sc.Nursing	1	0	1
2	Satara		1	0	1
3	Sindhudurg		1	0	1

3) **National Health Policy 2017 and State Sponsored Scheme to upgrade GNM to B.Sc Nursing**

Sr.No.	**Name of Nursing Schools**
1	Training School of Nursing, District Hospital, Thane
2	Training School of Nursing, District Hospital, Raigard
3	Training School of Nursing, District Hospital, Ratangiri
4	Training School of Nursing, District Hospital, Jalgaon
5	Training School of Nursing, District Hospital, Ahmednagar
6	Training School of Nursing, District Hospital, Nandurbar
7	Training School of Nursing, District Hospital, Malegaon
8	Training School of Nursing, District Hospital, Jalna
9	Training School of Nursing, District Hospital, Parbhani
10	Training School of Nursing, District Hospital, Hingoli

Sr.No.	**Name of Nursing Schools**
11	Training School of Nursing,, District Hospital, Beed
12	Training School of Nursing, District Hospital, Nanded
13	Training School of Nursing, District Hospital, Dharashiv
14	Training School of Nursing, District Hospital, Washim
15	Training School of Nursing, District Hospital, Amravati
16	Training School of Nursing, District Women Hospital, Amravati
17	Training School of Nursing, District Hospital, Chandrapur
18	Training School of Nursing, District Hospital, Bhandara
19	Training School of Nursing, District Hospital, Gadchiroli
20	Training School of Nursing, District Hospital, Gondiya

Positions of Nursing Cadre Under Public Health Department

Sr. No	Name of Nursing Cadre	Sanction Post	Filled Post	Vacant Post
1	Matron Class - 3	37	31	6
2	Assistant Matron	179	150	29
3	Public Health Nurse Instructor	11	0	11
4	Nursing officer/Tutor/Clinical Instructor	405	194	211
5	Public Health Nurse	270	236	34
6	Psychiatric Nurse	168	88	80
7	Paediatric Nurse	196	86	110
	Total	**1266**	**785**	**481**

Tasks implementing by the State Nursing Cell :

Nursing Education:

a) Admission of all Nursing courses under the Commissionerate of Health Services , Public Health Department, Govt of Maharashtra

b) Inspection and Monitoring of the Nursing Education

c) Problem Solving approach towards Nursing Schools , teachers and students , Hostel ,Counseling and guidance to Nursing Students, stipend of students

d) Visit to various Nursing Schools/Colleges

e) Planning Budget Head and release of Grants for starting New Nursing School/Post creation/Budget/Supplement demand/New Construction/ vehicle etc.

f) Under the National Health Mission processed PIP for Nursing School ,Head wise and Feedback of its Utilisation from nursing school. Guidance and counselling of regarding Expenditure of grant.

g) Preparing / revising Recruitment Rule for nursing education and Nursing service cadre

h) Promoting Higher continuing education , Educational Leave, Permission for PhD Nursing

i) Organizing Nursing Conferences , Workshops, Seminars and Staff development Programs in collaboration with Nursing colleges and Hospitals

j) Collaborative approaches with the INC, MNC, MSBPNE and Ministry of Health and FW (MoHFW) Govt of India.

k) Legal matter and RTI Pertaining to Nursing Education

l) Recruitment Rules & Job descriptions for Nursing Education cadres

m) Implement Educational policy Pertaining to Nursing education

Nursing Services:

a) Seniority List, Promotion and Recruitment of Matron, Assistant Matron, Tutors, Psychiatric Nurses, Paediatric Nurses, Public Health Nurses and Public Health Instructure.

b) Administrative and Request Transfer, Lokayukta Matters, Legal matter/ Court Cases of service matters, RTI etc.

c) Recruitment Rules & Job descriptions for Nursing services cadres

d) National Florence Nightingale Award for various nursing cadre.

e) Organizing Meetings with various Nursing Organizations and problem solving approach for welfare of nursing profession.

f) Preparing in-service education schedule

g) Visits to Regional Skill Labs and monitor the training and its functioning

Last year and Present year important decisions and Exceptional Task -

1. Total 85 Nurses were sent for higher education with educational leave
2. Up gradation of GNM to B.Sc. Nursing for single entry level for nursing proposal was sent to Government of India. The Government of India sanctioned 6 Cr. Per Institute. For 3 Institute (Total 18 Cr. Namely Satara, Nashik & Sindhudurg) with the proposal of starting four B.Sc. Nursing college is the sent to Maharashtra Government Public Health Department.
3. Two National Florence Nightingale Award 2022 is received by Maharashtra State for Public Health Nurse & ANM respectively.
4. Strengthening of Nursing Educator through in service training conducted at Kasturba College of Nursing , Wardha.
5. Regulation of service for bonded nurses 3rd final special exam was conducted on 26/03/2022 & their services are regularized. Recruitment Rules for contractual / Bonded Nurses to regularized their services for the period from dated 16.4.2015 to dated 28.06.2019 prepared & send to the Govt. for approval.
6. To provide respectful quality care to mother & children NPM-Educator (Nurse practitioner in midwifery educator) first batch is out form the NMTI Kasturba Nursing College, Wardha,
7. Strengthening of SMTI (State Midwifery Training Institute) at DHW Akola, Nagpur & Nashik is operational.
8. Meetings planned and executed with the various nursing association, their issues were discussed and appropriate actions are initiated.
9. Recrutiment on the post of Tutor was given from the candidates from waiting list.
10. Seniority list of all nursing caders is published on dated 01.01. 2023 & as per the seniority the promotion on the post of Matron & Assistant Matron given.
11. PHD Nursing guideline prepared & published for the Nurses to pursue PHD Nursing.

12. Recruitment Rules for Nursing teaching caders prepared & send to the Govt. for approval.

13. National Conference for Nursing Educators & Student on "Empower in Nursing Educator for Global Health Care Challenges" held on 30th Dec 2023 at Training school of Nursing,District Hospital, Beed.

14. Job chart for all cadre under Commissionorate of Health Service is under process.

15. The Proposal sent to Govt. for starting paediatric nursing course at District Hospital Beed.

16. The Admission for the academic year 2024-25 for ANM,GNM, PHN & DPN will be conducted through CET by State Common Exam Entrace Cell.

****

सत्यमेव जयते

आरोग्य सेवा आयुक्तालय, मुंबई
राज्य शुश्रृषा कक्ष

प्रस्तावना –

सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या अंतर्गत आरोग्य सेवा आयुक्तालयाच्या नियंत्रणाखाली उपसंचालक आरोग्य सेवा (शुश्रृषा) यांचे विभागांतर्गत परिचारीका प्रशिक्षण संस्था व राज्यस्तरीय परिचारीका संवर्गातर्गत अधिसेविका, सहायक अधिसेविका, सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका निर्देशिका, सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका,पाठयनिर्देशिका, बालरुग्ण तज्ञ परिचारीका व मनोरुग्णतज्ञ परिचारीका यांची आस्थापना कार्यरत आहे. उपसंचालक परिमंडळे यांचे स्तरावरुन अधिपरिचारीका व परिसेविका यांची आस्थापना कार्यरत आहे. जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचे स्तरावरुन एएनएम व एलएचव्ही या पदांची आस्थापना हाताळण्यात येते. या दोन्ही कार्यालयांना त्यांच्याकडील परिचारीकांच्या आस्थापने संदर्भात या कार्यालयामार्फत मार्गदर्शन करण्यात येते.

उद्देश व उदिष्टे –

१) विभागांतर्गत कार्यरत सर्व परिचारीका संवर्गाचे आस्थापना विषयक सर्व बाबी हाताळणे.

२) शासन मान्य परिचारीका संघटनांच्या मागण्यांवर कार्यवाही करुन तोडगा काढणे व परिचारीकांच्या जास्तीत जास्त अडचणी/ समस्या सोडविणे.

३) जिल्हयात एएनएम व व जीएनएम प्रशिक्षण केंद्र सुरु करणे व त्याचे बीएससी नर्सिंग मध्ये श्रेणीवर्धन करणे

४) स्टेट नोडल सेंटर, बीएससी महाविद्यालये, SMTI अशा नवीन संस्था कार्यान्वित करणे व जीएनएम प्रशिक्षण संस्थांचे बळकटीकरण करणे.

५) विविध सेवातंर्गत प्रशिक्षण व उच्च शिक्षणाच्या सहाय्याने परिचारीकांची कार्यक्षमता वाढविणे व परिचारीकांचे ज्ञान कौशल्य वाढविणे. त्यांना बीएस्सी, एमएस्सी, पीएचएन, पेडियाट्रीक, सायकॅट्रीक व एलएचव्ही या प्रशिक्षणासाठी प्रोत्साहान देणे.

६) समाजाभिमुख आरोग्य सेवा देणे तसेच वेगवेगळया आजाराचा प्रतिबंध व उपलब्ध आरोग्य सेवाबाबत जनजागृती करणे.

७) परिचर्या व्यवसायाशी निगडीत केंद्रशासनाच्या व राज्य शासनाच्या शैक्षणिक योजना व कार्यक्रम राबविणे.

८) परिचर्या संस्थाना नियमित भेटी देऊन भारतीय परिचर्या परिषदेच्या मानंकानुसार शैक्षणिक कार्यक्रम राबविण्याबाबत निरीक्षण करुन मार्गदर्शन करणे आणि परिचर्या प्रशिक्षणाचा दर्जा उंचाविणे.

९) विभागीय स्किल लॅबना भेटी देणे व त्या मार्फत कार्यरत प्रशिक्षणाची पाहणी करणे

१०) माता व बालकांना उच्च दर्जाची व आदरयुक्त आरोग्य सेवा SMTI मार्फत देणेकरिता नर्स प्रॅक्टिशनर व नर्स मिडवायफरी शैक्षणिक कार्यक्रम सुरु करणे

अंमलबजावणी पध्दती –

विभागांतर्गत उपसंचालक आरोग्य सेवा परिमंडळ , जिल्हा शल्य चिकित्सक,जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांचे मार्फत वेळोवेळी बैठका, भेटी देवून अंमलबजावणी व आरोग्य सेवा देणेबाबत समुपदेशन करणे, उत्तम सेवा देणेबाबत योजना आखणे. तसेच केंद्र व राज्य शासनांच्या मार्गदर्शक सुचनांची अंमलबजावणी करणे.

आरोग्य सेवा आयुक्तालय यांच्या अधिपत्याखालील कार्यरत परिचारीका प्रशिक्षण संस्था गोषवारा

अ.क्र.	परिचर्या प्रशिक्षण संस्थेचे नाव	एकूण संस्था	प्रतिवर्षी विद्यार्थ्यी संख्या
१	एएनएम प्रशिक्षण संस्था	३५	१४००
२	जीएनएम प्रशिक्षण संस्था	२३	९२०
३.	एलएचव्हि प्रशिक्षण संस्था	३३	६३५
४	सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका प्रशिक्षणसंस्था नागपूर (स्वतंत्र)	०१	३०
५	डीपीएन प्रशिक्षण संस्था	०२	४०
	एकुण	९३	२९४५

जिल्हा निहाय खालील प्रमाणे परिचर्या प्रशिक्षण संस्था कार्यरत आहेत.

अ.क्र.	परिमंडळ	जिल्हा	एएनएम	जीएनएम	एलएचव्हि	पीएचएन	डीपीएन
१	**ठाणे**	मुंबई (कामा रुग्णालय)	१	०	१	०	०
२		ठाणे	१	१	१	०	१
३		रायगड	१	१	१	०	०
४		पालघर	०	०	०	०	०

अ.क्र.	परिमंडळ	जिल्हा	एएनएम	जीएनएम	एलएचव्हि	पीएचएन	डीपीएन
एकूण			**३**	**२**	**३**	**०**	**१**
५	**पुणे**	पुणे	१	०	१	०	१
६		सोलापूर	०	०	०	०	०
७		सातारा	१	१	१	०	०
एकूण			**२**	**१**	**२**	**०**	**१**
८	**कोल्हापूर**	सिंधुदुर्ग	१	१	१	०	०
९		रत्नागिरी	१	१	१	०	०
१०		कोल्हापूर	१	०	१	०	०
११		सांगली	०	०	०	०	०
एकूण			**३**	**२**	**३**	**०**	**०**
१२	**नाशिक**	नाशिक	१	१	१	०	०
१३		धुळे	१	०	१	०	०
१४		जळगाव	१	१	१	०	०
१५		अहमदनगर	१	१	१	०	०
१६		नंदूरबार	१	१	१	०	०
१७		मालेगाव जि. नाशिक	१	१	१	०	०
एकूण			**६**	**५**	**६**	**०**	**०**
१८	**छत्रपती संभाजीनगर**	छत्रपती संभाजीनगर	१	०	१	०	०
१९		जालना	१	१	१	०	०
२०		परभणी	१	१	१	०	०
२१		हिंगोली	१	१	१	०	०
एकूण			**४**	**३**	**४**	**०**	**०**
२२	**लातुर**	लातूर/बाभळगांव	१	०	०	०	०
२३		बीड /लोखंडी सावरगाव	१+१	१	२	०	०
२४		नांदेड	१	१	१	०	०
२५		धाराशिव	१	१	१	०	०
एकूण			**५**	**३**	**४**	**०**	**०**
२६	**अकोला**	अकोला	१	०	१	०	०
२७		वाशिम	१	१	१	०	०
२८		अमरावती	१	२	१	०	०
२९		बुलढाणा	१	०	१	०	०
३०		यवतमाळ /पुसद	१+१	०	१	०	०

अ.क्र.	परिमंडळ	जिल्हा	एएनएम	जीएनएम	एलएचव्हि	पीएचएन	डीपीएन
एकूण			६	३	५	०	०
३१	**नागपूर**	नागपूर	१	०	१	१	०
३२		चंद्रपूर	१	१	१	०	०
३३		भंडारा	१	१	१	०	०
३४		गडचिरोली	१	१	१	०	०
३५		गोंदीया	१	१	१	०	०
३६		वर्धा	१	०	१	०	०
			६	४	६	१	०
एकूण			**३५**	**२३**	**३३**	**१**	**२**

प्रति शैक्षणिक वर्षी विद्यार्थी प्रवेश क्षमता :

१) **एएनएम** - ३५ प्रशिक्षण संस्थांची प्रवेशक्षमता ४० याप्रमाणे १४०० आहे.

२) **जीएनएम** -२३ प्रशिक्षण संस्थांची प्रवेशक्षमता ४० याप्रमाणे ९२० आहे.

३) **एलएचव्ही** - ३३ प्रशिक्षण संस्थांची प्रवेश क्षमता (६ महिने कालावधी) याप्रमाणे ६३५ आहे.

४) **पीएचएन** -१ प्रशिक्षण संस्थेची प्रवेश क्षमता ही ३० आहे.

५) **डीपीएन**- २ प्रशिक्षण संस्थेची प्रवेश क्षमता ही २० याप्रमाणे ४० आहे.

नवीन प्रस्तावित योजना

१) मराठवाडा विकास कालबध्द कार्यक्रमांतर्गत प्रस्तावित कॉलेज.

अ.क्र.	जिल्हयाचे नाव	प्रशिक्षणाचे नाव	मंजूर	कार्यरत	अद्याप कार्यरत नाही
१	जालना	बीएस्सी नर्सिंग महाविद्यालय	प्रस्तावित -१	०	१

२) नॅशनल हेल्थ पॉलिसी २०१७ अंतर्गत व केंद्र शासन पुरस्कृत योजनेअंतर्गत जीएनएम नर्सिंग स्कूलचे बेसिक बीएस्सी कॉलेजमध्ये श्रेणीवर्धन

अ.क्र.	जिल्हयाचे नाव	प्रशिक्षणाचे नाव	मंजूर	कार्यरत	अद्याप कार्यरतनाही
१	नाशिक	बेसिक बीएस्सी नर्सिंग महाविद्यालय	प्रस्तावित -१	०	१
२	सातारा		प्रस्तावित -१	०	१
३	सिंधुदुर्ग		प्रस्तावित -१	०	१

३) नॅशनल हेल्थ पॉलिसी २०१७ अंतर्गत व राज्य शासनास जीएनएम नर्सिंग स्कूलचे बेसिक बीएस्सी कॉलेजमध्ये श्रेणीवर्धन करणेबाबत प्रस्ताव सादर

अ.क्र.	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्राचे नाव (जीएनएम)
१	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.ठाणे
२	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.रायगड
३	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.रत्नागिरी
४	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.जळगाव
५	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.अहमदनगर
६	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्रसा.रु.नंदूरबार
७	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.मालेगाव जि.नाशिक
८	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.जालना
९	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.परभणी
१०	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.हिंगोली
११	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.बीड
१२	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.नांदेड
१३	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.उस्मानाबाद
१४	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.वाशिम
१५	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.अमरावती
१६	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, जि.स्त्री.रु. अमरावती
१७	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.चंद्रपूर
१८	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.भंडारा
१९	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.गडचिरोली
२०	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.गोंदीया

सार्वजनिक आरोग्य विभागांतर्गत परिचारीका संवर्गाची माहिती -

अ.क्र.	पदाचे नाव	मंजूर	भरलेली	रिक्त
१	अधिसेविका वर्ग -३	३७	३१	६
२	सहायक अधिसेविका	१७९	१५०	२९
३	सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका निर्देशिका	११	०	११
४	शुश्रृषा अधिकारी/पाठयनिदेर्शिका/चिकित्सालयीन निर्देशिका	४०५	१९४	२११
५	सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका	२७०	२३६	३४
६	मनोरुग्णतज्ञ परिचारीका	१६८	८८	८०
७	बालरुग्णतज्ञ परिचारीका	१९६	८६	११०
	एकूण	**१२६६**	**७८५**	**४८१**

शुश्रृषा कक्षांतर्गत विविध योजना व उपक्रम

अ) <u>नर्सिंग शिक्षण विषयक कार्यवाही -</u>

- सार्वजनिक आरोग्य विभाग, महाराष्ट्र राज्य अंतर्गत आरोग्य सेवा आयुक्तालय अधिनस्त सर्व परिचर्या शिक्षणाची प्रवेश प्रक्रिया राबविणे.
- नर्सिंग विद्यालय/ महाविद्यालयाचे नियमित निरीक्षण व देखरेख करणे.
- परिचर्या विद्यालय / महाविद्यालय, शिक्षक, विद्यार्थी , विद्यावेतन , वस्तीगृह व इतर अडचणीबाबत मार्गदर्शन करणे.
- नर्सिंग स्कूलला भेटी.
- नवीन नर्सिंग सुरु करणेपुरवणी/पदनिर्मिती/ मागणीवस्थावाहन व्य/बांधकाम/करीता अनुदान मंजुर करणे.
- राष्ट्रीय आरोग्य अभियाना अंतर्गत नर्सिंग स्कूलसाठी अनुदानाच्ङस खर्चाबाबत व उपयोगिता प्रमाणपत्राबाबत मार्गदर्शन करणे
- सेवांतर्गत उच्च शिक्षणाकरीता प्रोत्साहित करणे, अध्ययन रजा मंजुर करणे व पीएचडी नर्सिंग करीता परवानगी देणे.
- विविध नर्सिंग स्कुल आणि रुग्णालयाद्वारे राष्ट्रीय नर्सिंग परिषद, कार्यशाळा, सेमिनार आणि स्टाफ डेव्हलपमेन्ट प्रोगामचे आयोजन करणे.
- भारतीय परिचर्या परिषद (INC), महाराष्ट्र परिचर्या परिषद, महाराष्ट्र राज्य शुश्रृषा व परावैद्यक शिक्षण मंडळ व केंद्र शासनाच्या सहयोगाने व मार्गदर्शक सुचनानुसार परिचर्या शैक्षणिक कार्यक्रम राबविणे.

- नर्सिंग शिक्षणाशी संबंधित न्यायालयीन प्रकरणे, माहिती अधिकार, लोकआयुक्त प्रकरणे हाताळणे
- नर्सिंग अध्यापकिय संवर्गाचे आस्थापनाविषयक बाबी, सेवा प्रवेश नियम तयार करणे, कर्तव्ये व जबादा-या, बदली , उच्चशिक्षण, समावेशन, न्यायालयीन प्रकरणे, लोकायुक्त प्रकरणे, माहिती अधिकार व इतर सेवाविषयक बाबींवर कार्यवाही करणे.
- नर्सिंग शिक्षणाशी संबंधित राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण राबविणे

ब) नर्सिग सेवा (Service)विषयक कार्यवाही

- राज्य परिचर्या संवर्ग, अधिसेविका, सहाय्यक अधिसेविका, पाठयनिदेर्शिका, सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका निर्देशिका, मनोरुग्ण तज्ञ परिचारीका, बालरुग्ण तज्ञ परिचारीका, सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका यांची सेवा जेष्ठता सुची व पदोन्नती करणे.
- नर्सिंग संवर्गाच्या आस्थापनाविषयक बाबी, सेवा प्रवेश नियम तयार करणे, कर्तव्ये व जबादा-या, प्रशासकिय व विनंती बदली , उच्चशिक्षण, समावेशन, न्यायालयीन प्रकरणे, लोकायुक्त प्रकरणे, माहिती अधिकार व इतर सेवाविषयक बाबींवर कार्यवाही करणे.
- राष्ट्रीय फ्लोरेन्स नाईटिंगेल पुरस्कार.
- विविध परिचारीका संघटनांच्या मागण्यांवर कार्यवाही करुन तोडगा काढणे व परिचारीकांच्या जास्तीत जास्त अडचणी/समस्या सोडविण्यासाठी दर तीन महिन्यांनी संघटनांच्या पदाधिका-यांशी बैठका घेणे व आवश्यक कार्यवाही करणे.

गतवर्षी व सुरु असलेल्या वर्षात महत्वपुर्ण निर्णय/उल्लेखनिय कामगिरी

१) एकूण ८५ परिचारीकांना सन २०२३२-४ या शैक्षणिक वर्षात उच्चशिक्षणाकरीता अध्ययन रजेसह पाठविण्यात आले.

२) जीएनएम नर्सिंग स्कूलचे बेसिक बीएस्सी नर्सिंग कॉलेज मध्ये श्रेणीवर्धन करण्याबाबतचा प्रस्ताव केंद्र शासनास सादर करण्यात आलो होता. सदर प्रस्तावास मंजूरी मिळाल असून केंद्र शासनाकडून ३ जीएनएम नर्सिंग स्कूल (सातारा/नाशिक/ सिंधुदुर्ग) यांना प्रत्येकी रु.६.०० कोटी या प्रमाणे एकूण रु.१८.०० कोटी निधी प्राप्त झालेला आहे. व आरोग्य विभागांतर्गत ४ बीएस्सी नर्सिंग महाविद्यालयाचा प्रस्ताव शासनास सादर केला आहे.

३) एक सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका व एक एएनएम यांना राष्ट्रीय फ्लोरेन्स नाईटिंगल पुरस्कार सन २०२२ प्राप्त झालेला आहे.

४) नॅशनल नोडल सेंटर वर्धा येथे परिचर्या प्रशिक्षण केंद्रातील शिक्षकांना ६ आठवडयाचे pre-service शुश्रूषा सेवांच्या बळकटीकरणाकरीता प्रशिक्षण देण्यात येते .

५) बंधपत्रित अधिपरिचारीकांच्या सेवा नियमीत करण्यासाठी तिसरी व अंतिम विशेष लेखी परीक्षा दि.२६.३.२०२२ रोजी आयोजित करण्यात आली. व त्यानुसार सेवानियमीत करण्यात आल्या. बंधपत्रित अधिपरिचारीकांच्या दि.१६.४.२०१५ ते दि.२८.०६.२०१९ पर्यंतच्या परिचारीकांच्या सेवा नियमीत करण्याबाबत नवीन सेवाप्रवेश नियम शासनास सादर करण्यात आले.

६) माता व बालकांना आदरयुक्त उच्च दर्जाची सेवा देण्याकरीता राज्यामध्ये कस्तुरबा नर्सिंग कॉलेज,वर्धा येथे प्रथम बॅच NPME (Nurse Practitioner in Midwifery Educator) ची प्रथम तुकडीचे प्रशिक्षण पुर्ण झाले आहे .

७) तसेच SMIT (State Midwifery Training Institute) जि.स्त्री. रु. अकोला,नागपुर व नाशिक येथे कार्यान्वित करण्यात आले.

८) परिचर्या संघटनेच्या प्रतिनिधीसोबत बैठका घेण्यात आल्या व समस्यांबाबत चर्चा करुन रास्त मागण्यांबाबत कार्यवाही करण्यात आली.

९) पाठयनिर्देशिका पदावर प्रतिक्षा यादीमधील उमेदवारांना नियुक्ती देण्यात आली.

१०) दि.०१.०१.२०२३ ची अंतिम सेवाज्येष्ठता यादी संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात आली व सेवाज्येष्ठता यादीनुसार अधिसेविका व सहायक अधिसेविका यांची पदोन्नती करण्यात आली.

११) सार्वजनिक आरोग्य विभागांतर्गत शुश्रृषा संवर्गातील परिचारीकांना पीएचडी नर्सिंग या उच्च शिक्षणाकरीता मार्गदर्शक सुचना /नियमावली तयार करुन प्रसिध्द करण्यात आली.

१२) शुश्रृषा संवर्गातील शैक्षणिक पदांचे सेवा प्रवेश नियम तयार करुन शासनास सादर करण्यात आले .

१३) परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, जिल्हा रुग्णालय, बीड येथे दि.३०.१२.२०२३ रोजी नर्सिंग विद्यार्थी व शिक्षकांकरीता “Empowering Nursing Educators for Global Health Care Challenges” ही राष्ट्रीय परिषद आयोजित करण्यात आली.

१४) राज्यातील आरोग्य सेवा आयुक्तालयाच्या अधिनस्त शैक्षणिक व नर्सिंग सेवा सर्व प्रवर्गाचे सुधारित कर्तव्ये व जबाबदा-या (Job Chart) पुर्ण करण्याचे काम सुरु आहे .

१५) जिल्हा रुग्णालय, बीड येथे पेडियाट्रीक नर्सिग (वर्ष १)कालावधीचा शैक्षणिक अभ्यासक्रम सुरु करण्याचा प्रस्ताव शासनास सादर करण्यात आला.

१६) सार्वजनिक आरोग्य विभागांतर्गत एएनएम, जीएनएम, डीपीएन व पीएचएन यांची प्रवेश प्रकिया राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षेद्वारे घेण्यात येणार आहे .

****